รายงานการวิจัย

เรื่อง

ปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีภา
สุวรรณา ภัทรเบญจพล
นิธิมา สุทธิพันธ์

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2548

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
เงินหมวดอุดหนุนทั่วไป ปีงบประมาณ 2540
รหัสโครงการวิจัย 06010 272-0003

ISBN 974-609-286-3

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุนทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

สุดท้ายขอขอบคุณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัย

รายงานการวิจัยเรื่อง	ปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์
หัวหน้าโครงการวิจัย	นายศักดิ์สิทธิ์ ศรีภา
ผู้ร่วมโครงการวิจัย	นางสาวสุวรรณา ภัทรเบญจพล นางสาวนิธิมา สุทธิพันธ์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีงบประมาณ	2540
งบประมาณที่ได้รับ	92,800.- บาท
คำสำคัญ	นักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ เภสัชศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านต่างๆ ของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ เก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 122 คน (ร้อยละ 71.8) และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารของหน่วยงานต้นสังกัด สถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุน

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทุนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วง 26-40 ปี สถาบันฝ่ายผลิตที่นักเรียนทุนศึกษา คือ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร และสาขาวิชาที่เรียนมากที่สุดตามลำดับ คือ เภสัชอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเภสัชกรรม เภสัชกรรมคลินิก เภสัชเคมี และเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร ระยะเวลาในการศึกษามีค่าเฉลี่ยที่ 2.76 ปี สาขาวิชาที่มีระยะเวลาในการศึกษานานที่สุดคือ สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก เภสัชเคมี และเภสัชวิทยา เป็นเวลา 3.19 3.02 2.99 และ 2.65 ปี ตามลำดับ ที่พักอาศัยของนักเรียนทุนขณะกำลังศึกษาอยู่นั้น ส่วนใหญ่เป็นหอพัก แฟลต หรือคอนโดมิเนียม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเช่าประมาณ 2,500-5,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้นักเรียนทุนมีรายจ่ายด้านการศึกษาต่อเดือน1,000-3,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ 5,000-7,499 บาท ร้อยละ 66 ของนักเรียนทุน มีปัญหาด้านการเงินในระหว่างศึกษา และต้องทำงานพิเศษหรือขอความช่วยเหลือจากครอบครัว เป็นผลให้ส่วนหนึ่งขาดสมาธิและความตั้งใจในการเรียน ปัญหาด้านการเงินที่สำคัญ เกิดจากจำนวนเงินทุนที่ได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งด้านการเรียนและอื่นๆ รวมทั้งมีการเบิกจากที่ล่าช้า ต้องสำรองเงินออกไปก่อน ปัญหาด้านการเรียนที่สำคัญ คือ การสนับสนุนทุน เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการดำเนินการวิจัย และแหล่งค้นคว้าเอกสารและข้อมูล ส่วนปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นปัญหาน้อยมาก และพบว่าผู้ที่ประสบปัญหาการเงินจะมีระยะเวลาศึกษามากกว่านักเรียนทุนที่ไม่มีปัญหาการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

RESEARCH TITLE PROBLEM ASSESSMENT AND SOLUTION OF UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION (UDC) SCHOLARS IN FIELD OF PHARMACEUTICAL SCIENCES

HEAD OF PROJECT MR. SAKSIT SRIPA
CO-RESEARCHERS MISS SUWANNA PHATTARABENJAPOL
MISS NITHIMA SUTTIPHAN
FACULTY OF PHARMACEUTICAL SCIENCES
UBON RAJATHANEE UNIVERSITY

FISCAL YEAR 1997 FOR 92,800.-BAHT
KEYWORD UNIVERSITY DEVELOPMENT COMMISSION (UDC), PHARMACEUTICAL SCIENCES, SCHOLAR

Abstract

This survey study was conducted to investigate the problems of University Development Commission (UDC) scholars for pharmaceutical sciences. A survey questionnaire was developed to collect data. Of the 170 UDC scholars nationwide receiving the mailed questionnaires, 122 completed surveys were obtained, an estimated respond rated of 71.8%. Deans of faculty of pharmacy and pharmaceutical sciences, and thesis advisors were interviewed regarding the university development commission grant.

It was found that the majority of respondents were female and 26-40 years old. The scholars enrolled graduate programs at Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University, Mahidol University, Chiang Mai University, and Silpakorn University. The orders of the most fields of study were pharmaceutical technology, clinical pharmacy, pharmaceutical chemistry, and social and administrative pharmacy. Generally, an average year of study was 2.76. Studying in field of clinical pharmacy was the longest with 3.19 years of study.

Scholars mostly lived in dormitory, flat, or condominium which monthly expenses were between 2,500 and 5,000 Baht. Furthermore, expenses regarding learning activities were around 1,000-3,000 Baht, and other expenses were 5,000-7,000 Baht per month. 66% of scholars had the financial problems because the grant was not enough for all essential expenses. Then most of them decided to work part-time jobs or borrowed some money from their families leading to decline of intention to study. Most scholars had to pay tuition fee and others in advance due to process was complicated. Results revealed that years of study of scholars who faced with financial problems were longer than the rest. Moreover, instrument, materials, database and grant to do research were not enough in some fields. Relationship with others during study was rated to be fewer problems.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทนำและทบทวนวรรณกรรม	1
สภาพการขาดแคลนเภสัชกรและอาจารย์ประจำสาขาวิชาเภสัชศาสตร์	1
ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์หรือบุคคลเพื่อรับราชการเป็นอาจารย์	3
โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	10
นิยามศัพท์	10
ระเบียบวิธีวิจัย	12
รูปแบบการวิจัย	12
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	12
วิธีและขั้นตอนการวิจัย	12
การเก็บข้อมูล	13
การวิเคราะห์ข้อมูล	15
ผลการวิจัย	16
ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน	16
ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา	27
สภาพปัญหาของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์	29
ด้านการเรียนและการวิจัย	29
ด้านการเงินและเศรษฐกิจ	30
ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	31
ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด สถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุน	33

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	37
สรุปผลการวิจัย	37
อภิปรายผลการวิจัย	38
สภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาจารย์	38
โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์	40
ข้อจำกัดของการวิจัย	41
ข้อเสนอแนะ	41
เอกสารอ้างอิง	43
ภาคผนวก	44
ภาคผนวก 1 รายนามผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด สถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	45
ภาคผนวก 2 แบบสอบถาม	46
คณะผู้วิจัย	55

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 1	แผนการรับนิสิตนักศึกษาสาขาเภสัชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ	2
ตารางที่ 2	ความต้องการอาจารย์เภสัชศาสตร์เพิ่มเติมในช่วงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 7 และ 8	2
ตารางที่ 3	จำนวนและอัตราส่วนอาจารย์เภสัชศาสตร์จำแนกตามวุฒิการศึกษา	3
ตารางที่ 4	ทุนการศึกษาตามโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ประเภทบุคคลทั่วไป ระหว่างปี 2525-2539	5
ตารางที่ 5	ทุนการศึกษาตามโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ประเภทอาจารย์ ระหว่างปี 2525-2539	6
ตารางที่ 6	สาขาวิชาในหลักสูตรบัณฑิตศึกษาของสถาบันในประเทศในสาขาเภสัชศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียง	6
ตารางที่ 7	อัตราค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย	9
ตารางที่ 8	ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน	17
ตารางที่ 9	ข้อมูลของการรับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโท	21
ตารางที่ 10	ระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆ	23
ตารางที่ 11	จำนวนผู้รับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆ แยกตามสถาบันฝ่ายผลิต	24
ตารางที่ 12	ข้อมูลการรับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาเอก	25
ตารางที่ 13	ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุน	26
ตารางที่ 14	ข้อมูลที่พักและค่าใช้จ่าย	27
ตารางที่ 15	ร้อยละแสดงระดับปัญหาด้านการเรียนและการวิจัย	29
ตารางที่ 16	ผลกระทบจากปัญหาด้านการเงิน	30
ตารางที่ 17	ร้อยละแสดงปัญหาด้านการเงิน	30
ตารางที่ 18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโท	31
ตารางที่ 19	ร้อยละแสดงปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	31
ตารางที่ 20	ระดับของปัญหาการเรียน การเงิน และความสัมพันธ์กับผู้อื่น	32
ตารางที่ 21	เปรียบเทียบระดับปัญหาการเรียน การเงิน และความสัมพันธ์	32

บทนำและทบทวนวรรณกรรม

1. สภาพการขาดแคลนเภสัชกรและอาจารย์สาขาวิชาเภสัชศาสตร์

ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนเภสัชกรเป็นเวลานาน กล่าวคือ จำนวนเภสัชกรที่มีอยู่ไม่เพียงพอ รวมทั้งการกระจายตัวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยไม่เหมาะสมสำหรับการให้บริการทางสาธารณสุข และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร อีกทั้งยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้มีคุณภาพและไปสู่จุดที่พึ่งตนเองได้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2527 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ผู้เข้าศึกษาเภสัชศาสตร์ในสถานศึกษาของรัฐเป็นคู่สัญญากับรัฐโดยมีข้อผูกพันว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องไปปฏิบัติราชการ ณ สถานที่ที่ได้รับจัดสรรเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี โดยรัฐได้เริ่มจัดสรรผู้สำเร็จการศึกษาภายใต้มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ.2531 และในปีเดียวกันนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้ศึกษาสภาพการขาดแคลนเภสัชกรของประเทศ และได้พบว่าประเทศไทยมีเภสัชกรทั้งสิ้น 6,024 คน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรประมาณ 1:9,000 สัดส่วนดังกล่าวนับว่าไม่เหมาะสม ดังนั้นทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้จัดทำโครงการเพิ่มการผลิตบัณฑิตสาขาเภสัชศาสตร์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2532 โดยมีเป้าหมายเฉพาะว่า เมื่อสิ้นปี 2546 สัดส่วนของเภสัชกรต่อประชากรจะลดลงเหลือไม่เกิน 1:5,200 จากเป้าหมายดังกล่าว ทำให้รัฐต้องผลิตเภสัชกรเพิ่มขึ้นอีกถึง 13,748 คน ในช่วงเวลา 15 ปี จากปี 2531 และส่งผลให้คณะเภสัชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยศิลปากร ต้องจัดทำโครงการผลิตบัณฑิตเพิ่ม ดังแสดงในตารางที่ 1 และต่อมาโครงการนี้ยังส่งผลให้มีการจัดตั้งคณะเภสัชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปัญหาที่สำคัญยิ่งของโครงการเพิ่มการผลิตบัณฑิตทางเภสัชศาสตร์ คือ สภาวะการขาดแคลนอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ ทั้งในด้านจำนวนโดยรวมและด้านคุณวุฒิ ตลอดจนขีดความสามารถทางวิชาการของอาจารย์ ที่จะเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการผลิตบัณฑิตให้ครบถ้วนทั้งปริมาณและคุณภาพ คณะอนุกรรมการทำงานโครงการพัฒนาเภสัชกร ซึ่งแต่งตั้งโดยทบวงมหาวิทยาลัย ได้ศึกษาความขาดแคลนนี้ และได้ทำแผนความต้องการอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2539) และระยะที่ 8

(2540-2544) เป็นจำนวนถึง 530 คน รายละเอียดดังในตารางที่ 2 โดยพิจารณาจากความน่าจะเป็นได้ในการผลิตและการจัดหาอาจารย์ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541)

ตารางที่ 1 แผนการรับนิสิตนักศึกษาสาขาเภสัชศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่างๆ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2535)

	จำนวนที่รับเข้าศึกษาใหม่ในแต่ละปีการศึกษา							
	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	190	190	190	190	200	200	200	200
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	108	113	120	130	130	130	140	140
มหาวิทยาลัยมหิดล	100	120	120	120	120	120	120	120
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	100	100	100	120	120	120	120	120
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	50	100	100	100	100	100	100	100
มหาวิทยาลัยศิลปากร	45	60	75	75	75	75	90	90
มหาวิทยาลัยนเรศวร	-	-	-	-	-	60	60	60
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	-	-	-	-	-	40	40	40
รวม	593	683	705	735	745	845	870	870

ตารางที่ 2 ความต้องการอาจารย์เภสัชศาสตร์เพิ่มเติมในช่วงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 7 และ 8 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2535)

แผนพัฒนาการศึกษา	จำนวนอาจารย์ที่ต้องการเพิ่ม								รวม
	จฬ.	มช.	มม.	มอ.	มข.	มศก.	มน.	มอบ.	
ระยะที่ 7 (2535-2539)	40	27	20	25	37	41	50	50	290
ระยะที่ 8 (2540-2544)	20	34	10	30	31	35	40	40	240
รวม	60	61	30	55	68	76	90	90	530

หมายเหตุ: จฬ. คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มช. คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มม. คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มอ. คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มข. คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มศก. คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร
มน. คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มอบ. คือ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

นอกจากปัญหาความขาดแคลนด้านจำนวนอาจารย์แล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอาจารย์ที่มีอยู่แล้วให้มีคุณวุฒิและขีดความสามารถทางวิชาการเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ปัจจุบันในแต่ละ

มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์ที่แยกตามวุฒิปริญญาได้ดังตารางที่ 3 ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ายังส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้มีอาจารย์วุฒิปริญญาตรี:โท:เอก เป็น 0.5 : 6.0 : 3.5 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532)

ตารางที่ 3 จำนวนและอัตราส่วนอาจารย์เภสัชศาสตร์จำแนกตามระดับปริญญา
(ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2540)

มหาวิทยาลัย	จำนวน (คน)				อัตราส่วน
	เอก	โท	ตรี	รวม	เอก:โท:ตรี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	50	83	6	139	3.6 : 6.0 : 0.4
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	17	50	6	73	2.3 : 6.9 : 0.8
มหาวิทยาลัยมหิดล	45	50	6	101	4.4 : 5.0 : 0.6
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	6	55	9	70	0.8 : 7.9 : 1.3
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	10	41	23	74	1.4 : 5.5 : 3.1
มหาวิทยาลัยศิลปากร	7	56	19	82	0.9 : 6.8 : 2.3

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำหลายๆ โครงการที่ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ ที่สำคัญคือ โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย สาขาเภสัชศาสตร์ ซึ่งให้ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์หรือบุคคลทั่วไปสำหรับการศึกษาในสถาบันการศึกษาในประเทศ และโครงการพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ ซึ่งให้ทุนการศึกษาต่อต่างประเทศ

2. ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์หรือบุคคลเพื่อรับราชการเป็นอาจารย์

ในอดีตที่ผ่านมาทุนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำแนกได้หลายประเภท ตามประเภทของแหล่งทุน ประเภทระดับการศึกษา ประเภทสถานภาพของบุคคลและอื่นๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงประเภทต่างๆ ดังนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

2.1 ทุนศึกษาต่อต่างประเทศ

อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ตามแหล่งทุน ดังนี้

2.1.1 ทุนส่วนราชการหรือภาครัฐบาล ได้แก่

ก. ทุนรัฐบาล เป็นทุนที่รัฐบาลจัดสรรจากงบประมาณประจำปีให้แก่ส่วนราชการต่างๆ ตามความจำเป็นในสาขาวิชาต่างๆ ทุนนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบจัดสอบ ควบคุม และดูแล

ข. ทุนจากส่วนราชการต่างๆ เป็นทุนที่จัดสรรจากเงินทุนหรือเงินรายได้ของส่วนราชการนั้นๆ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพอาจารย์

2.1.2 ทุนจากองค์การ มูลนิธิ หรือเอกชนในประเทศ เช่น ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล

2.1.3 ทุนจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ ทุนจากโครงการวิจัยต่างประเทศ เช่น ทุนรัฐบาลออสเตรเลีย ทุนมูลนิธิฟุลไบร์ท ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น

2.2 ทุนการศึกษาต่อในประเทศ

2.2.1 ทุนจากกระทรวง ทบวง กรม ที่จัดสรรจากเงินงบประมาณแผ่นดิน เช่น ทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย

2.2.2 ทุนจากส่วนราชการหรือมหาวิทยาลัยที่จัดสรรแจกเงินทุนหรือเงินรายได้คณะหรือมหาวิทยาลัย

2.2.3 ทุนจากมูลนิธิ และองค์การเอกชนต่างๆ

3. **โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย**

3.1 วัตถุประสงค์

โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตและปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลน และจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยการให้ทุนอุดหนุนการศึกษาแก่ผู้ที่ประสงค์จะเป็นอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งผู้ที่เป็นอาจารย์อยู่ในปัจจุบัน เพื่อศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาที่กำหนด นอกจากนั้น ยังมีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการแก่สถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศ เพื่อให้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทัดเทียมนานาประเทศ รวมทั้งสนับสนุนด้านการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งทางวิชาการและประยุกต์วิชาการ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2512

โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ บริหารงานโดยคณะอนุกรรมการผลิตและพัฒนาอาจารย์ซึ่งแต่งตั้งโดยทบวงมหาวิทยาลัย โดยการจัดสรรทุนอุดหนุนการศึกษาจำนวนหนึ่ง จากงบประมาณประจำปีสำหรับสาขาวิชาที่ขาดแคลนและจำเป็นแก่มหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในส่วนภูมิภาค สถาบันที่ได้รับจัดสรรทุนที่ผู้รับทุนต้องไปชดใช้ทุนตามสัญญา เรียกว่า "ต้นสังกัด" ส่วนสถาบันที่ทำการผลิตบัณฑิตในสาขาเหล่านี้ เรียกว่า "สถาบันฝ่ายผลิต" (ทบวงมหาวิทยลัย, 2544)

3.2 การจัดสรรทุน

ในแต่ละปีงบประมาณเมื่อทบวงมหาวิทยาลัยได้รับจัดสรรงบประมาณเรียบร้อยแล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยจะดำเนินการจัดสรรทุนศึกษาต่อระดับปริญญาโท-เอก โดย อ.ก.ม.วิสามัญเกี่ยวกับการสรรหาและพัฒนา จะพิจารณางบประมาณที่ได้รับจัดสรรทุนจากสำนักงบประมาณ จากนั้นมหาวิทยาลัย/สถาบันจะต้องแจ้งระดับการศึกษาและสาขาวิชาที่ต้องการรับทุนในปีนั้นให้ทบวงมหาวิทยาลัยทราบ

ได้แบ่งทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ เป็น 2 ประเภท คือ

ก. *ทุนสำหรับอาจารย์* มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคณาจารย์ทางด้านวิชาการและปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน ตลอดจนปรับสัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

ข. ทุนสำหรับบุคคลทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อสรรหาบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นอาจารย์

สำหรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัย สาขาเภสัชศาสตร์ นั้น ได้รับการจัดสรรน้อยมากในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และเริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) เพื่อตอบสนองโครงการเพิ่มการผลิตบัณฑิตสาขาเภสัชศาสตร์ ซึ่งต้องการอาจารย์จำนวนมาก โดยมีจำนวนทุนการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 4 และ 5 ดังนี้

ตารางที่ 4 ทุนการศึกษาตามโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ประเภท บุคคลทั่วไป ระหว่างปี 2525-2539 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

มหาวิทยาลัย	จำนวนทุน			รวม
	พ.ศ.2525-2529	พ.ศ.2530-2534	พ.ศ.2535-2539	
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	1	19	20
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	-	7	15	22
มหาวิทยาลัยมหิดล	-	-	-	-
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	-	14	13	27
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	3	18	18	39
มหาวิทยาลัยศิลปากร	-	16	24	40

ตารางที่ 5 ทุนการศึกษาตามโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ประเภทอาจารย์ ระหว่างปี 2525-2539 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

มหาวิทยาลัย	จำนวนทุน			รวม
	พ.ศ.2525-2529	พ.ศ.2530-2534	พ.ศ.2535-2539	
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	-	-	-
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	-	-	5	5
มหาวิทยาลัยมหิดล	-	-	-	-
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	-	1	4	5
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	1	5	6
มหาวิทยาลัยศิลปากร	-	3	20	23

ซึ่งผู้รับทุนได้ศึกษาต่อในสถาบันฝ่ายผลิต คือ คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีสาขาวิชาในหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาเภสัชศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียง ดังแสดงใน ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สาขาวิชาในหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันในประเทศในสาขาเภสัชศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

สาขาวิชา	ระดับ	สถาบัน	สาขาวิชา
ก. สาขาเภสัชศาสตร์	ปริญญาเอก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เภสัชเคมีและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ
			เภสัชกรรม
			เภสัชศาสตร์ชีวภาพ
	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัยมหิดล	เภสัชวิทยา
			เภสัชอุตสาหกรรม
			เภสัชศาสตร์ชีวภาพ
	ปริญญาโท	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เภสัชกรรม
			เภสัชเคมี
			เภสัชอุตสาหกรรม
			เภสัชพฤกษศาสตร์
			เภสัชเวท

สาขาวิชา	ระดับ	สถาบัน	สาขาวิชา
ก. สาขาเภสัชศาสตร์	ปริญญาโท	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เภสัชเวท
			อาหารเคมี
			จุลชีววิทยา
			เภสัชวิทยา
			สรีรวิทยา
	ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยมหิดล	เภสัชกรรม
			เภสัชอุตสาหกรรม
			เภสัชเคมี
			เภสัชวินิจฉัย
			ชีวเภสัช
	ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ชีวเภสัช
			เภสัชเวท
ข.สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง	ปริญญาเอก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วิทยาศาสตร์ชีวภาพ
หรือใกล้เคียง	ปริญญาเอก	มหาวิทยาลัยมหิดล	ชีวเคมี, สรีรวิทยา
			จุลชีววิทยา, พยาธิวิทยา
			อนินทรีย์เคมี, อินทรีย์เคมี
	ปริญญาโท	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เคมีอินทรีย์, เคมีอนินทรีย์
			เคมีวิเคราะห์, เคมีฟิสิกส์
			ชีวเคมี, เทคโนโลยีชีวภาพ
	ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยมหิดล	ชีวเคมี, สรีรวิทยา
			จุลชีววิทยา, พยาธิวิทยา
			อนินทรีย์เคมี, อินทรีย์เคมี
			พิษวิทยา

3.3 รายละเอียดการรับทุน

3.3.1 ระยะเวลาการให้ทุนอุดหนุนการศึกษา

ระดับปริญญาโท ให้ทุนไม่เกิน 2 ปี

ระดับปริญญาเอก ให้ทุนไม่เกิน 3 ปี กรณีที่รับเข้าจากคุณวุฒิปริญญาโท และให้ทุนไม่เกิน 5 ปี กรณีที่รับเข้าจากคุณวุฒิปริญญาตรี

หากผู้รับทุนไม่สามารถสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาการให้ทุนอุดหนุนการศึกษาดังกล่าว ให้มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดพิจารณาขยายเวลาการศึกษาต่อด้วยทุนส่วนตัว

สำหรับผู้รับทุนปริญญาโทเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วประสงค์ที่จะรับทุนต่อเนื่องในระดับปริญญาเอก จะต้องส่งใบตอบรับเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอกได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีการศึกษา นับตั้งแต่วันที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทไปยังทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อประกาศเป็นผู้รับทุนระดับปริญญาเอกต่อไป

3.3.2 การรายงานผลการดำเนินการ

ให้มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดจัดทำสรุปการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายผู้รับทุน เมื่อเบิกจ่ายเสร็จสิ้นตามงวดเงิน เพื่อทบวงมหาวิทยาลัยทราบและเป็นข้อมูลสำหรับดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณต่อไป และแจ้งรายงานผลการศึกษาของผู้รับทุนให้ทบวงมหาวิทยาลัยทราบภายใน 30 วัน หลังจากประกาศผลการศึกษาเมื่อสิ้นภาคการศึกษาทุกภาคการศึกษา

3.3.3 ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับทุน

ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับทุน ตามอัตราที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดการเบิกจ่ายค่าใช้จ่าย ดังแสดงในตารางที่ 7

การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าว จะดำเนินการดังนี้

1. ทบวงมหาวิทยาลัยจะดำเนินการโอนเงินค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับทุนให้มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดเบิกจ่ายแทนสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. ให้มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดดำเนินการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายให้ผู้รับทุนที่ได้ทำสัญญารับทุนแล้ว
3. ให้ผู้รับทุนรับค่าใช้จ่ายจากหน่วยงานตามที่มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดกำหนด

ตารางที่ 7 อัตราค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2544)

รายการ	บุคคลทั่วไป	อาจารย์
1. ค่าเบี้ยเลี้ยง		
1.1 ผู้ที่รับทุนเป็นบุคคลทั่วไป	5,460 บาท/เดือน	6,020 บาท/เดือน
1.2 ผู้รับทุนที่เป็นอาจารย์/ข้าราชการ/พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่สถานศึกษาอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ที่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานประจำ	2,730 บาท/เดือน	3,010 บาท/เดือน
1.3 ผู้รับทุนที่เป็นอาจารย์/ข้าราชการ/พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่สถานศึกษาอยู่ท้องที่เดียวกับท้องที่ที่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานประจำ	-	-
2. ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าเล่าเรียน และค่าบำรุงการศึกษา ค่าลงทะเบียนวิทยานิพนธ์และค่าธรรมเนียมวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ตามจ่ายจริงแต่ไม่เกิน	40,000 บาท/ปี	40,000 บาท/ปี
3. ค่าหนังสือในอัตราเหมาจ่าย	10,000 บาท/ปี	10,000 บาท/ปี

หมายเหตุ 1. ผู้รับทุนระดับปริญญาโทและเอกมีอัตราค่าใช้จ่ายเหมือนกัน
2. ข้อมูลปี 2544

3.4 การดำเนินการเกี่ยวกับผู้รับทุน

3.4.1 การรับทุน ผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ จะต้องดำเนินการผ่านมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดเท่านั้น โดยมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดทำหนังสือแจ้งไปยังทบวงมหาวิทยาลัย

3.4.2 การสละสิทธิ์การรับทุน ให้ดำเนินการผ่านมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัด โดยมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เสนอทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

3.4.3 การโอนหรือย้ายไปศึกษา ณ สถานศึกษาแห่งใหม่ รวมทั้งการขอเปลี่ยนสาขาวิชาที่ศึกษา ระดับการศึกษาให้ดำเนินการผ่านมหาวิทยาลัย/สถาบัน

ต้นสังกัด โดยมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เสนอทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

3.4.4 การลาพักการศึกษา ให้ดำเนินการผ่านมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัด โดยมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดให้ความเห็นชอบแล้ว ให้เสนอทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

3.4.5 การยุติการศึกษาด้วยเหตุผลอื่นๆ ให้ดำเนินการผ่านมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัด เมื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดพิจารณาอนุมัติแล้ว ให้เสนอทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อทราบภายใน 15 วัน

3.4.6 การรายงานตัวหลังสำเร็จการศึกษา ให้รายงานตัวที่มหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัด พร้อมหลักฐานสำเร็จการศึกษา

3.5 **การชดใช้ทุน**

เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาการรับทุน และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการชดใช้ทุนรัฐบาล

การชดใช้ทุนจะต้องชดใช้ทุนโดยปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย/สถาบันต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่ผู้ให้ทุนกำหนดเป็นเวลาเท่ากับระยะเวลาที่ผู้รับทุนได้รับเงินอุดหนุนการศึกษา หรือชดใช้ทุนเป็นจำนวนเงินทุนที่ได้รับพร้อมดอกเบี้ยปรับอีกเป็นจำนวนสองเท่าของเงินทุนที่ได้รับ

4. **วัตถุประสงค์การวิจัย**

4.1 เพื่อศึกษาสภาพของปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ของคณะเภสัชศาสตร์จากทุกสถาบัน

4.2 เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญญาที่พบ

5. **นิยามศัพท์**

5.1 "ผู้รับทุน" หมายถึง ผู้ที่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท-เอก ในประเทศของทบวงมหาวิทยาลัย

5.2 "ต้นสังกัด" หมายถึง มหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐในสังกัดและในกำกับทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์จะต้องไปปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาตามสัญญาการรับทุนแล้ว

5.3 "สถาบันฝ่ายผลิต" หมายถึง มหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐในสังกัดและในกำกับทบวงมหาวิทยาลัย ที่เป็นสถานที่ที่ผู้รับทุนเข้าศึกษาในหลักสูตรปกติ

5.4 "ผู้ให้ทุน" หมายถึง ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย หรือผู้ที่ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยมอบอำนาจในการดำเนินการแทน ได้แก่ อธิการบดีมหาวิทยาลัย/สถาบันตามคำสั่งมอบอำนาจหรือหนังสือมอบอำนาจ

5.5 "หลักสูตรปกติ" หมายถึง หลักสูตรที่มหาวิทยาลัย/สถาบันได้กำหนดให้เป็นหลักสูตรปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

โครงการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ของทบวงมหาวิทยาลัย (UDC) สาขาเภสัชศาสตร์ มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Cross-sectional survey research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ของทบวงมหาวิทยาลัย สาขาเภสัชศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 170 คน ทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วและผู้ที่กำลังอยู่ระหว่างการศึกษา

ส่วนผู้บริหารสถาบันต้นสังกัดและสถาบันฝ่ายผลิต รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนในสถาบันฝ่ายผลิต ผู้วิจัยได้ทำการเลือกตามสะดวก (Convenient sampling) ดังนี้

คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ ที่เป็นสถาบันต้นสังกัด	จำนวน 3 ท่าน
คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ ที่เป็นสถาบันฝ่ายผลิต	จำนวน 1 ท่าน
อาจารย์ที่ปรึกษาและทำการสอนในสถาบันฝ่ายผลิต	จำนวน 6 ท่าน

3. วิธีและขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยนี้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ของทบวงมหาวิทยาลัย สาขาเภสัชศาสตร์ ในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่างๆ

3.2 สร้างแบบสอบถามในการสำรวจปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

3.3 ส่งแบบสอบถามไปยังผู้รับทุน

3.4 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด สถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ผู้สอนในสถาบันฝ่ายผลิต

3.5 วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

4. การเก็บข้อมูล

4.1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ คือ แบบสอบถาม

4.1.1 การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและค้นคว้างานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึง ขั้นตอนต่างๆ ของการรับทุน และปัญหาในเบื้องต้น
2. สร้างคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและรวบรวมสร้างเป็นแบบสอบถาม
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม ตัวคำถาม และรูปแบบของแบบสอบถาม โดยทดสอบกับอาจารย์ในคณะวิชาหรือสาขาอื่น
5. นำแบบสอบถามไปแก้ไขปรับปรุงก่อนส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างจริง

4.1.2 โครงสร้างของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา

(รายละเอียดของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก 1)

<u>ส่วนที่ 1ข้อมูลทั่วไป</u>

ประกอบด้วยคำถามด้านข้อมูลประชากร (Demographic data) และข้อมูลการรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งเป็นคำถามที่ให้เลือกตอบ (Checklists) และปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับปัจจัย (Ranking)

<u>ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์</u>

ประกอบด้วยคำถามที่ศึกษาถึงระดับปัญหาในด้านต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ซึ่งปัญหาดังกล่าว คือ 1) การเรียน/การวิจัย 2) การเงิน/เศรษฐกิจ และ 3) สังคม/ชุมชน

ปัญหาด้านการเรียน/การวิจัย ประกอบด้วยปัญหาด้านหลักสูตร รูปแบบและบรรยากาศการเรียนการสอน จำนวนอาจารย์ เครื่องมือ และแหล่งค้นคว้าข้อมูล สำหรับปัญหาด้านการเงิน/เศรษฐกิจ ได้สอบถามถึงปัญหาในส่วนของจำนวนเงินอุดหนุนการศึกษา ขั้นตอนการเบิก-จ่ายเงิน รวมทั้งการประสานงาน ส่วนปัญหาด้านสังคม/ชุมชน ประกอบด้วยคำถามด้านความสัมพันธ์ของนักศึกษากับอาจารย์ เพื่อนนักศึกษา และบุคคลอื่นๆ

โดยรูปแบบคำถาม เป็นลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists) และคำถามเกี่ยวกับระดับความรุนแรงของปัญหาเป็นสเกลแบบลิเคิร์ท (Liket scale) มีค่าคะแนน ดังนี้

"ไม่เป็นปัญหา"	มีค่าคะแนนเป็นศูนย์
"ปัญหาน้อย"	มีค่าคะแนนเป็นหนึ่ง
"ปัญหาปานกลาง"	มีค่าคะแนนเป็นสอง
"ปัญหามาก"	มีค่าคะแนนเป็นสาม

<u>ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา</u>

ประกอบด้วยคำถามด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้ทั้งค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นคำถามลักษณะให้เลือกตอบ

นอกจากนี้ยังมีคำถามที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) เพื่อสอบถามผู้รับทุนถึงปัญหาอื่นๆ และข้อเสนอแนะ

4.1.3 ลักษณะคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด/สถาบัน ฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คำถามประกอบด้วย

- การบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ
- หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของสถาบันฝ่ายผลิต
- ความพร้อมของสถาบันฝ่ายผลิต ในด้านต่างๆ
- ความสัมพันธ์ระหว่างคณะ อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนทุน
- แนวความคิดของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 **ระยะเวลาการเก็บข้อมูล**

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามชนิดตอบเอง (Self-administered questionnaire) ไปยังผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ โดยทางไปรษณีย์ ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 ธันวาคม 2543

ส่วนการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันต้นสังกัดและสถาบันฝ่ายผลิต ได้ทำการสัมภาษณ์โดยตรง (Interview) ในระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ถึง 31 สิงหาคม 2544

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล**

ข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical statistics) คือ การทดสอบด้วยสถิติที (t test) โดยใช้โปรแกรมมาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของโครงการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ของทบวงมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา

ส่วนที่ 3 สภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

- ด้านการเรียน/การวิจัย
- ด้านการเงิน/เศรษฐกิจ
- ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันต้นสังกัดและสถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน

ผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม มีทั้งสิ้น 122 คน คิดเป็น ร้อยละ 71.8 จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ ทั้งหมด170 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 72.1 และร้อยละ 80.3 มีอายุอยู่ในช่วง 26-40 ปี เกือบทั้งหมดมีสถานที่ทำงานที่คณะเภสัชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันต้นสังกัดของผู้รับทุน มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่ลาออกจากราชการและทำงานในโรงพยาบาลของรัฐ ผู้รับทุนเกือบทั้งหมดจบการศึกษาจากคณะเภสัชศาสตร์ ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2522 จนถึงปีการศึกษา 2542 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2535-2539

สถานภาพของผู้รับทุนส่วนใหญ่เป็นอาจารย์คือสำเร็จการศึกษาแล้ว มีเพียงประมาณร้อยละ 30 ที่ยังมีสถานภาพเป็นนักเรียนทุน นั่นคืออยู่ระหว่างการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาโทถึงร้อยละ 75.4 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน

	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	34	27.9
หญิง	88	72.1
รวม	122	100.0
อายุ		
21-25 ปี	22	18.0
26-30 ปี	57	46.7
31-40 ปี	41	33.7
สูงกว่า 40 ปี	2	1.6
รวม	122	100.0
การศึกษา (สำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษา)		
ปริญญาโท	92	75.4
ปริญญาเอก	30	24.6
รวม	122	100.0
สถานภาพปัจจุบัน		
อาจารย์	83	68.0
นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก ทุน UDC	30	24.6
นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก ของทุนรัฐบาล	1	0.8
นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก โดยทุนอื่นๆ	5	4.1
อื่นๆ	3	2.5
รวม	122	100.0
สถานที่ทำงานหรือหน่วยงานต้นสังกัด		
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	6	4.9
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	13	10.7
มหาวิทยาลัยมหิดล	5	4.1
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	13	10.7
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	19	15.6

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน

	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ทำงานหรือหน่วยงานต้นสังกัด (ต่อ)		
มหาวิทยาลัยศิลปากร	18	14.8
มหาวิทยาลัยนเรศวร	7	5.7
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	19	15.6
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	11	9.0
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	9	7.4
อื่นๆ	2	1.6
รวม	122	100.0
สถาบันที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี		
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	12	9.8
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	37	30.3
มหาวิทยาลัยมหิดล	22	18.0
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	15	12.3
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	21	17.2
มหาวิทยาลัยศิลปากร	11	9.0
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1	0.8
มหาวิทยาลัยรังสิต	1	0.8
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2	1.6
รวม	122	100.0
ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี		
2522	1	0.8
2526	1	0.8
2527	1	0.8
2530	2	1.6
2531	6	4.9
2532	9	7.4
2533	7	5.7

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับทุน

	จำนวน	ร้อยละ
ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ต่อ)		
2534	13	10.7
2535	8	6.6
2536	9	7.4
2537	20	16.4
2538	13	10.7
2539	11	9.0
2540	9	7.4
2541	8	6.6
2542	4	3.3
รวม	122	100.0
ปีการศึกษาที่รับทุนผลิตและพัฒนาอาจารย์		
2531	3	2.5
2532	3	2.5
2533	7	5.7
2534	4	3.3
2535	10	8.2
2536	6	4.6
2537	9	7.4
2538	24	19.7
2539	13	10.7
2540	16	13.1
2541	8	6.4
2542	15	12.3
2543	4	3.3
รวม	122	100.0

เมื่อพิจารณาการรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ในการศึกษาระดับปริญญาโท พบว่า ทุกคนเคยรับทุนอุดหนุนการศึกษาในระดับปริญญาโท โดยสำเร็จการศึกษาในระดับนี้แล้วถึงร้อยละ 79.2 และที่เหลือคือกำลังอยู่ระหว่างการศึกษาจำนวน 25 คน โดยมีสาขาวิชาที่ผู้รับทุนเรียนเรียงตามลำดับคือ เภสัชกรรมคลินิก (Clinical pharmacy), เภสัชเคมี (Pharmaceutical chemistry), เภสัชอุตสาหกรรม (Manufacturing pharmacy), เทคโนโลยีเภสัชกรรม (Pharmaceutical technology), เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร (Social administrative pharmacy), เภสัชเวท (Pharmacognosy) เท่ากับเภสัชวิทยา (Pharmacology), เภสัชกรรมโรงพยาบาล (Hospital Pharmacy), และสาขาด้านชีวการแพทย์ (Biomedical sciences) ตามลำดับ โดยศึกษาในสถาบันฝ่ายผลิต 4 แห่ง เรียงตามลำดับจำนวน คือ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมหาวิทยาลัยมหิดลมีสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท ด้านเภสัชศาสตร์ เป็นจำนวนมากที่สุด

เมื่อพิจารณาระยะเวลาในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ยที่ 2.76 ปี โดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 80.9 ของผู้รับทุน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ปีการศึกษา โดยสาขาวิชาที่ใช้ระยะเวลาในการเรียนสูงสุดคือสาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก ซึ่งใช้เวลาในการศึกษาถึง 3.19 ปี และรองลงไปคือสาขาวิชาเภสัชเคมี (3.02 ปี) และสาขาวิชาเภสัชวิทยา (2.99 ปี) ตามลำดับ ส่วนสาขาวิชาชีวเคมีมีระยะเวลาในการศึกษาน้อยที่สุด คือ 2.13 ปี ดังแสดงในตารางที่ 9, 10 และ 11

ตารางที่ 9 ข้อมูลของการรับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโท

	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาระดับปริญญาโท		
สำเร็จการศึกษาแล้ว	95	79.2
อยู่ระหว่างศึกษา	25	20.5
รวม	120	100.0
ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา (สำหรับผู้ที่สำเร็จแล้ว)		
2527	1	1.1
2528	1	1.1
2532	1	1.1
2533	4	4.2
2534	3	3.2
2535	2	2.1
2536	7	7.4
2537	8	8.4
2538	8	8.4
2539	8	8.4
2540	27	28.4
2541	6	6.3
2542	19	20.0
รวม	95	100.0
ชั้นปีที่กำลังศึกษา (สำหรับผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษา)		
ชั้นปีที่ 1 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2543)	4	16.0
ชั้นปีที่ 2 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2542)	14	56.0
ชั้นปีที่ 3 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2541)	6	24.0
ชั้นปีที่ 4 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2540)	1	4.0
รวม	25	100.0

ตารางที่ 9 ข้อมูลของการรับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโท

	จำนวน	ร้อยละ
สถาบันที่สำเร็จการศึกษาหรืออยู่ระหว่างการศึกษา		
มหาวิทยาลัยมหิดล	70	58.8
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	45	37.8
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	3	2.5
มหาวิทยาลัยศิลปากร	1	0.8
รวม	119	100.0
สาขาวิชาที่ศึกษา		
เภสัชกรรมคลินิก	23	20.0
เภสัชเคมี	20	17.4
เภสัชอุตสาหกรรม	16	13.9
เทคโนโลยีเภสัชกรรม	13	11.3
เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร	11	9.6
เภสัชเวท	10	8.7
เภสัชวิทยา	10	8.7
เภสัชกรรมโรงพยาบาล	5	4.3
ชีวเคมี	3	2.6
จุลชีววิทยา	3	2.6
เภสัชศาสตร์ชีวภาพ	1	0.9
รวม	115	100.0

ตารางที่ 10 ระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆ

สาขาวิชา	ค่าเฉลี่ย (ปี)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระยะเวลาต่ำสุด (ปี)	ระยะเวลาสูงสุด (ปี)
เภสัชกรรมคลินิก	3.19	0.479	2.5	4.0
เภสัชเคมี	3.02	0.523	2.0	4.0
เภสัชวิทยา	2.99	0.677	2.0	4.0
เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร	2.65	0.580	2.0	4.0
เภสัชอุตสาหกรรม	2.57	0.756	2.0	4.0
เภสัชเวท	2.57	0.607	2.0	3.5
เภสัชกรรมโรงพยาบาล	2.50	0.866	2.0	3.5
จุลชีววิทยา	2.50	0.707	2.0	3.0
เภสัชศาสตร์ชีวภาพ	2.50	-	2.5	2.5
เทคโนโลยีเภสัชกรรม	2.36	0.924	2.0	5.0
ชีวเคมี	2.13	0.231	2.0	2.4
รวม	2.76	0.691	2.0	5.0

ตารางที่ 11 จำนวนผู้รับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่าง แยกตามสถาบันฝ่ายผลิต

สาขาวิชา	จุฬาฯ	ม.มหิดล	มช.	มศก.	รวม
เภสัชกรรมคลินิก	6 (26.1)	15 (65.2)	1 (4.3)	1 (4.3)	23 (100.0)
เภสัชเคมี	13 (65.0)	5 (25.0)	2 (10.0)	-	20 (100.0)
เภสัชอุตสาหกรรม	14 (87.5)	2 (12.5)	-	-	16 (100.0)
เทคโนโลยีเภสัชกรรม	2 (15.4)	11 (84.6)	-	-	13 (100.0)
เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร	-	10 (100.0)	-	-	10 (100.0)
เภสัชเวท	8 (80.0)	2 (20.0)	-	-	10 (100.0)
เภสัชวิทยา	1 (10.0)	9 (90.0)	-	-	10 (100.0)
เภสัชกรรมโรงพยาบาล	-	5 (100.0)	-	-	5 (100.0)
ชีวเคมี	-	3 (100.0)	-	-	3 (100.0)
จุลชีววิทยา	-	3 (100.0)	-	-	3 (100.0)
เภสัชศาสตร์ชีวภาพ	-	1 (100.0)	-	-	1 (100.0)
รวม	44 (38.6)	66 (57.9)	3 (2.6)	1 (0.9)	114 (100.0)

หมายเหตุ - จุฬา. คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.มหิดล คือ มหาวิทยาลัยมหิดล
มช. คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มศก. คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ตัวเลข และตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวน และร้อยละ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผู้ที่มีคุณวุฒิสูงสุดระดับปริญญาเอก จำนวน 30 คน พบว่าสำเร็จการศึกษาแล้ว 16 คน และกำลังศึกษาอยู่ 14 คน และพบว่ามีจำนวน 13 คนที่รับทุนผลิตและพัฒนาอาจารย์ระดับปริญญาเอก และสำเร็จการศึกษาแล้ว 3 คน โดยสถาบันฝ่ายผลิตที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก 2 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชาที่เรียน คือ เภสัชกรรม (Pharmaceutics), เภสัชเคมี (Pharmaceutical chemistry), เภสัชอุตสาหกรรม (Manufacturing pharmacy) และจุลชีววิทยา (Microbiology) ซึ่งมีระยะเวลาในการเรียนในทั้ง 3 สาขาวิชา ยกเว้นสาขาวิชาเภสัชอุตสาหกรรม (เนื่องจากยังไม่สำเร็จการศึกษา) เป็น 4.5 ปี, 5 ปี และ 6 ปี ตามลำดับ

ส่วนอีก 17 คน ซึ่งเคยรับทุนผลิตและพัฒนาอาจารย์สำหรับการศึกษาในระดับปริญญาโท ได้รับทุนอื่นในการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งมีสาขาวิชาที่เรียน คือ เภสัชกรรม (Pharmaceutics), เภสัชเคมี (Pharmaceutical chemistry), เภสัชอุตสาหกรรม (Manufacturing pharmacy), เภสัชกรรมคลินิก (Clinical pharmacy) และชีวเคมี (Biochemistry)

ตารางที่ 12 ข้อมูลของการรับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาเอก

	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาระดับปริญญาเอก		
สำเร็จการศึกษาแล้ว	3	23.7
อยู่ระหว่างศึกษา	10	76.9
รวม	13	100.0
ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา (สำหรับผู้ที่สำเร็จแล้ว)		
2542	3	100.0
รวม	3	100.0
ชั้นปีที่กำลังศึกษา (สำหรับผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษา)		
ชั้นปีที่ 1 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2543)	3	30.0
ชั้นปีที่ 2 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2542)	3	30.0
ชั้นปีที่ 3 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2541)	1	10.0
ชั้นปีที่ 4 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2540)	2	20.0
ชั้นปีที่ 5 (เข้าเรียนปีการศึกษา 2539)	1	10.0
รวม	10	100.0
สถาบันที่สำเร็จการศึกษาหรืออยู่ระหว่างการศึกษา		
มหาวิทยาลัยมหิดล	8	61.5
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	5	38.5
รวม	13	100.0
สาขาวิชาที่ศึกษา		
เภสัชกรรม	5	38.5
เภสัชเคมี	4	30.8
เภสัชอุตสาหกรรม	1	7.7
จุลชีววิทยา	1	7.7
อื่นๆ	2	15.4
รวม	13	100.0

เมื่อพิจารณาเหตุผลหรือปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดเรียงตามลำดับคือ โอกาสทำงานวิจัยและค้นคว้าเรื่องที่สนใจ, มีความก้าวหน้า, ความชอบในลักษณะงานของอาจารย์, ความเป็นอิสระ, ความมั่นคง, และไม่อยากใช้ทุนในส่วนราชการอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุน

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ*
มีโอกาสในการทำงานวิจัยและค้นคว้าเรื่องที่สนใจ	83	68.0
มีความก้าวหน้า	76	62.3
มีความชอบลักษณะงานการเป็นอาจารย์	72	59.0
มีความอิสระและเป็นตัวของตัวเองสูง	62	50.8
มีความมั่นคง	52	42.6
ไม่อยากใช้ทุนในส่วนราชการอื่นๆ	48	39.3
มีเกียรติ	39	32.0
อิทธิพลจากครอบครัว	32	26.2
มีเงินเดือนประจำ	23	18.8
มีสวัสดิการให้ตนเอง บิดา มารดา และบุตร	20	16.4
หาประสบการณ์	15	12.3
มีโอกาสใกล้ชิดกับนักศึกษา ชีวิตมีรสชาด	13	10.7
มีเวลาว่างมาก	2	1.6
มีโอกาสหารายได้พิเศษ	1	0.8

*คำนวณจากจำนวนทั้งหมดคือ 122 คน

2. **ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา**

ผู้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจากโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 55 ได้เช่าหอพักหรือที่พักแบบอื่น เช่น บ้านเช่า อพาร์ทเม็นต์ ซึ่งมีค่าเช่าที่พักประมาณ 2,500 ถึง 5,000 บาทต่อเดือนถึงเกือบร้อยละ 60 และพบว่าร้อยละ 14.9 มีค่าเช่าต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาท ส่วนที่เหลือมีที่พักอาศัยเป็นบ้านตนเองหรือญาติ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เสียค่าใช้จ่าย

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการศึกษา อันได้แก่ ค่าหนังสือ ค่าถ่ายสำเนาเอกสาร และค่าอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 1,000 ถึง 3,000 บาท คือประมาณร้อยละ 72 และครึ่งหนึ่งของผู้รับทุนมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งไม่รวมค่าที่พักและค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อเดือนประมาณ 5,000 ถึง 7,499 บาท

ตารางที่ 14 ข้อมูลที่พักและค่าใช้จ่าย

	จำนวน	ร้อยละ
ที่พัก		
บ้านตนเองหรือญาติ	55	45.5
บ้านเช่า	3	2.4
หอพัก/แฟลต/คอนโดมิเนียม	63	52.1
รวม	121	100.0
ค่าเช่าที่พักอาศัยต่อเดือน		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	53	44.2
ต่ำกว่า 2,500 บาท	17	14.2
2,500-5,000 บาท	40	33.3
มากกว่า 5,000 บาท	10	8.3
รวม	120	100.0
ค่าใช้จ่ายของกิจกรรมด้านการศึกษาต่อเดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	9	7.6
1,000-2,000 บาท	50	42.0
2,001-3,000 บาท	35	29.4
มากกว่า 3,000 บาท	25	21.0
รวม	119	100.0

ตารางที่ 14 ข้อมูลที่พักและค่าใช้จ่าย

	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน		
(ไม่รวมค่าที่พักและค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	35	29.4
5,000-7,499 บาท	61	51.3
7,500-9,999 บาท	18	15.1
10,000-12,999 บาท	4	3.4
12,500 บาท หรือ มากกว่า	1	0.8
รวม	119	100.0

3. สภาพปัญหาของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

ปัญหาของผู้รับทุนแบ่งได้ 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการวิจัย ด้านการเงินและเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังนี้

ด้านการเรียนและการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ เห็นว่าการเรียนและการวิจัยไม่เป็นปัญหาหรือเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย และพบว่ามีเพียงปัญหาการสนับสนุนทุนในการวิจัย ความไม่เพียงพอของเครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ในการทำวิจัย และแหล่งค้นคว้าและเอกสารเท่านั้นที่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง แต่ก็ยังไม่เป็นปัญหาที่สำคัญนัก

ตารางที่ 15 ร้อยละแสดงระดับปัญหาด้านการเรียนและการวิจัย (N=122 คน)

	ไม่เป็นปัญหา	น้อย	ปานกลาง	มาก	ค่าเฉลี่ย*
ความชัดเจนของหลักสูตร	46.7	32.0	16.4	4.9	0.80
ความสอดคล้องของรายวิชาที่เรียนกับหลักสูตร	44.6	38.0	14.0	3.3	0.76
รูปแบบการเรียนการสอน	35.2	42.6	19.7	2.5	0.89
บรรยากาศในการเรียนการสอน	37.7	46.7	15.6	-	0.78
สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน	32.0	41.0	22.1	4.9	1.00
การใช้ภาษาสากล เช่น ภาษาอังกฤษ	22.5	41.7	30.0	5.8	1.19
จำนวนอาจารย์ที่สอน	37.7	37.7	21.3	3.3	0.90
จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	45.1	25.4	18.9	10.7	0.95
หัวข้อวิทยานิพนธ์	33.6	32.8	27.9	5.7	1.06
เครื่องมือ / วัสดุ / อุปกรณ์ในการทำวิจัย	12.3	24.6	41.8	21.3	1.72
การสนับสนุนทุนในการทำวิจัย	13.9	18.0	41.8	26.2	1.80
แหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสาร	18.0	38.5	30.3	13.1	1.39
การติดตามข่าวสารหรืองานวิจัยใหม่	17.2	47.5	23.0	12.3	1.30

* 0 คือ ไม่เป็นปัญหา, 1 คือ ปัญหาน้อย, 2 คือ ปัญหาปานกลาง, และ 3 คือ ปัญหามาก

ด้านการเงินและเศรษฐกิจ

จากการสอบถามปัญหาด้านการเงินพบว่า 81 คน (ร้อยละ 66.4) มีปัญหาด้านการเงิน ส่วนที่เหลือร้อยละ 33.6 ไม่มีปัญหาด้านการเงิน และเมื่อได้สอบถามถึงผลกระทบจากการมีปัญหาด้านการเงิน พบว่ามีผลทำให้ผู้รับทุนมากกว่าครึ่งต้องหางานพิเศษเพื่อหารายได้เสริมซึ่งส่งผลให้ขาดสมาธิและเวลาในการศึกษาเล่าเรียน และบางส่วนยังต้องพึ่งพาด้านการเงินจากครอบครัว นอกจากนี้เกือบร้อยละ 10 ของผู้รับทุนต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาและการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลกระทบจากปัญหาด้านการเงิน (N=122 คน)

ผลกระทบ	ร้อยละ
ต้องหางานพิเศษเพื่อหารายได้เสริม	52.5
ต้องพึ่งพาด้านการเงินจากครอบครัว	42.6
จบการศึกษาช้า	19.7
ขาดสมาธิและความตั้งใจในการศึกษา	18.9
ก่อให้เกิดหนี้สิน	9.8

เมื่อพิจารณาปัญหาด้านการเงิน พบว่า จำนวนเงินอุดหนุนการศึกษาจากโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและอื่นๆ ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมาก ส่วนขั้นตอนวิธีการเบิกจ่ายเงินมีความล่าช้า ส่วนใหญ่ต้องสำรองเงินออกไปก่อน และขาดความชัดเจนของการประสานงาน

ตารางที่ 17 ร้อยละแสดงปัญหาด้านการเงิน (N=122 คน)

	ไม่เป็นปัญหา	น้อย	ปานกลาง	มาก	ค่าเฉลี่ย*
จำนวนเงินทุนที่ได้รับ	8.3	11.7	30.8	49.2	2.21
การเบิกจ่ายเงินทุน	11.7	18.3	33.3	36.7	1.95
ความชัดเจนของหน่วยประสานงาน	10.0	25.8	29.2	35.0	1.89
ค่าลงทะเบียน	19.3	22.7	31.9	26.1	1.65

*0 คือ ไม่เป็นปัญหา, 1 คือ ปัญหาน้อย, 2 คือ ปัญหาปานกลาง, และ 3 คือ ปัญหามาก

เมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติที (t-test) ระหว่างระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโทกับการมีปัญหาการเงินระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนทุนที่มีปัญหาการเงินระหว่างเรียน มีระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโทสูงกว่านักเรียนทุนที่ไม่มีปัญหาการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการศึกษาระดับปริญญาโท

	N	ระยะเวลาศึกษา	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	p-value
เพศ				
ชาย	28	2.81	0.88	0.639
หญิง	66	2.72	0.57	
ปัญหาการเงิน				
มี	61	2.92	0.67	< 0.001
ไม่มี	33	2.42	0.55	
ที่พักระหว่างเรียน				
บ้านตนเอง/ญาติ	45	2.70	0.75	0.543
ห้องเช่า/หอพัก	49	2.78	0.60	

ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่ของผู้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ไม่มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งอาจารย์ เพื่อนนักศึกษา และบุคคลอื่นๆ ในที่พักอาศัย มีเพียงจำนวนน้อยมากที่มีปัญหาความสัมพันธ์กับอาจารย์ ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ร้อยละแสดงปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (N=122 คน)

	ไม่เป็นปัญหา	น้อย	ปานกลาง	มาก	ค่าเฉลี่ย*
ความสัมพันธ์กับอาจารย์	66.4	27.9	4.9	0.8	0.40
ความสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษา	82.0	17.2	0.8	-	0.19
ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในที่พักอาศัย	77.0	18.0	4.9	-	0.28

*0 คือ ไม่เป็นปัญหา, 1 คือ ปัญหาน้อย, 2 คือ ปัญหาปานกลาง, และ 3 คือ ปัญหามาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างระดับปัญหาด้านการเรียน การเงิน และความสัมพันธ์กับคนอื่นในภาพรวม พบว่านักเรียนทุนประสบปัญหาด้านการเงินมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาด้านการเรียน และปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ระดับของปัญหาการเรียน การเงิน และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

	N	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย*	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ปัญหาด้านการเงิน	119	3.00	.00	1.92	0.76
ปัญหาด้านการเรียน	119	2.38	.15	1.11	0.54
ปัญหาด้านสัมพันธ์กับผู้อื่น	122	1.67	.00	0.29	0.394

*0 คือ ไม่เป็นปัญหา, 1 คือ ปัญหาน้อย, 2 คือ ปัญหาปานกลาง, และ 3 คือ ปัญหามาก

และพบว่านักเรียนทุนเพศชาย มีระดับของปัญหาด้านการเงิน และปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นแตกต่างจากนักเรียนทุนเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติที ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบระดับของปัญหาการเรียน การเงิน และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ปัญหา	ชาย (Mean±SD)	หญิง (Mean±SD)	p-value
ด้านการเรียน	1.24 (0.56)	1.06 (0.52)	0.117
ด้านการเงิน	2.15 (0.62)	1.83 (0.79)	0.038
ด้านความสัมพันธ์	0.43 (0.49)	0.23 (0.33)	0.039

*0 คือ ไม่เป็นปัญหา, 1 คือ ปัญหาน้อย, 2 คือ ปัญหาปานกลาง, และ 3 คือ ปัญหามาก

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันต้นสังกัดและสถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุน ต่อโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์

4.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด

ผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด จำนวน 3 ท่าน เป็น สถาบันในส่วนกลาง 1 แห่ง และส่วนภูมิภาค 2 แห่ง ได้ให้ความคิดเห็นว่า โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ เป็นโครงการที่ดีมีส่วนสำคัญมากในการพัฒนาอาจารย์ในสังกัด การจัดสรรทุนในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจและแผนอัตรากำลังคนของคณะที่กำหนดไว้

การบริหารจัดการในส่วนของสถาบันต้นสังกัด เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกผู้รับทุน การติดตามการเรียน และการประสานงานระหว่างเรียน โดยพบว่า การคัดเลือกผู้รับทุน ทั้งหมดใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์และพิจารณาความเหมาะสมอย่างอื่นประกอบ คือ ผลคะแนนเฉลี่ย บุคลิกภาพ ทัศนคติ การแก้ปัญหา วุฒิภาวะ แต่ยังพบว่ามีผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นนักเรียนทุนบางรายมีปัญหาการเรียนและปัญหาอื่น มีผลให้จบการศึกษาช้าหรือไม่จบการศึกษา และบางรายเมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาปฏิบัติงานชดใช้ทุนให้คณะเพียงบางส่วนแล้วขอมชดใช้เงินทุนและค่าปรับหรือครบกำหนดเวลาชดใช้ทุนแล้วจึงลาออกจากราชการ ซึ่งส่วนนี้มีผลในการวางแผนกำลังคนของคณะเป็นอย่างมาก ในส่วนของการติดตามการเรียนและประสานงานระหว่างเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการกับอาจารย์ที่ปรึกษาถึงผลการเรียนและปัญหาต่างๆ ของนักเรียนทุนอยู่เป็นระยะ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของคณะ คือเจ้าหน้าที่บุคคลเป็นผู้ประสานงานกับนักศึกษาในเรื่องของเงินทุน การเบิกจ่าย ต่างๆ

ผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันฝ่ายผลิตในปัจจุบันว่า มีความหลากหลายของสาขาวิชาและมีความพร้อมยิ่งกว่าในอดีต และมีความพยายามให้นักเรียนทุนไปศึกษาในหลายสถาบัน เพื่อให้เกิดความหลากหลายภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

4.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันฝ่ายผลิต

ผู้บริหารสถาบันฝ่ายผลิต ได้ให้ความคิดเห็นว่าโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์เป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ มีส่วนช่วยในการพัฒนาการศึกษาของอาจารย์ในสาขาเภสัชศาสตร์ และให้ความเห็น ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

หลักสูตรการศึกษา

ในอดีตหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในสาขาเภสัชศาสตร์ ได้มีการแบ่งการเปิดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตเพียงสองแห่ง คือ คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิล แต่ในปัจจุบันได้มีการแข่งขันโดยไม่ได้จำกัดการเปิดหลักสูตร ทั้งนี้สถาบันอื่นเริ่มมีบทบาทในการผลิตเพิ่มขึ้น อาทิ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความหลากหลายและความเข้มแข็งทางวิชาการ

หลักสูตรที่เปิดสอนในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีความหลากหลายสาขาวิชาและสามารถตอบสนองความต้องการสถาบันต้นสังกัดของนักเรียนทุน UDC ได้ และบางหลักสูตรได้ทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ ทั้งในด้านการเรียนการสอนและการทำวิจัย

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

คณาจารย์ประจำมีคุณวุฒิและจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะในสาขาที่มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถาบันฝ่ายผลิตที่ก่อตั้งมาช้านาน ดังนั้นจึงค่อนข้างมีความพร้อม และได้วางแผนพัฒนาอาจารย์เพื่อให้มีคุณวุฒิและสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของคณะ และทดแทนอาจารย์ซึ่งจะเกษียณไป โดยคณะได้จัดให้มีงบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย และอนุมัติเงินยืมเพื่อไปศึกษาต่อในต่างประเทศของอาจารย์ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ

เครื่องมือ อุปกรณ์ และแหล่งค้นคว้าเอกสาร

เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนและการทำวิจัยของสถาบันฝ่ายผลิตมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีและปริมาณในบางสาขาวิชา และได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขอใช้เครื่องมือและอุปกรณ์บางประเภท แต่ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะส่วนบุคคลคือเฉพาะอาจารย์ ส่วนแหล่งค้นคว้าเอกสารนั้น มีระบบสืบค้นข้อมูลและฐานข้อมูลสำหรับการทำวิจัยที่นักศึกษาสามารถค้นหาข้อมูลทั้งแบบเดิมและแบบอิเล็คโทรนิก และจะได้พัฒนาต่อไปในอนาคต

ทุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

นักศึกษาทุกคนจะได้รับทุนจำนวนหนึ่งในการสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ และส่วนใหญ่จะมีทุนวิจัยเพิ่มเติมจากทุนที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้รับจากแหล่งทุนต่างๆ

4.3 ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนด้วยนั้น นับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จำนวน 6 ท่าน ในสาขาวิชา ดังนี้ คือ สาขาวิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม สาขาวิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร และสาขาวิชาเภสัชวิทยา อาจารย์ทั้งหมดมีประสบการณ์ในการสอนและเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุนที่ศึกษาระดับปริญญาโทและเอก ซึ่งได้แสดงความเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ความพร้อมของหลักสูตรและอาจารย์

ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและอาจารย์มีความพร้อมในการสอนและเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้นักศึกษา แต่ในบางสาขาวิชา คือ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร และโดยเฉพาะสาขาเภสัชกรรมคลินิก ในปัจจุบันยังมีอาจารย์ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งบางส่วนอยู่ระหว่างการศึกษาต่อในต่างประเทศ และคาดว่าปัญหานี้จะบรรเทาลงไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องแหล่งฝึกปฏิบัติงานเภสัชกรรมคลินิกไม่เพียงพอ

นักศึกษา

นักศึกษาที่เป็นนักเรียนทุน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาเภสัชศาสตรบัณฑิต ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้รับทุนจะเป็นเภสัชกรคู่สัญญาที่ต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุนให้กับรัฐบาล ยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน จึงพบว่าจะมีปัญหาด้านการเรียนบ้าง เพราะนักศึกษาบางส่วนยังขาดวุฒิภาวะ และมุมมองต่างๆ รวมทั้งขาดเป้าหมายในการเรียน และความมุ่งมั่น โดยเฉพาะในสาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก และสาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร ซึ่งในการเรียนในสาขาดังกล่าวจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ จึงทำให้จบการศึกษาช้า และยังมีความเห็นสะท้อนเกี่ยวกับความเหมาะสมระบบการคัดเลือกนักเรียนทุนของสถาบันต้นกัด ที่ควรมีระบบการคัดเลือกที่สามารถคัดคนที่มีความสามารถ ความตั้งใจ และมีวุฒิภาวะ

นอกจากนี้ นักเรียนทุนส่วนใหญ่ จะมีการทำงานนอกเวลา ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนเงินทุนที่ได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิตในกรุงเทพฯ ได้ และอาจมีผลต่อการเรียนของนักศึกษา ในแง่ความตั้งใจในการเรียน

เครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์

อาจารย์ส่วนใหญ่คิดเห็นว่ามีเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่เพียงพอสำหรับนักศึกษา และในบางครั้งต้องประสานกับหน่วยงานอื่นเป็นการส่วนตัวเพื่อขออนุเคราะห์ใช้เครื่องมือ และพบว่าในสถาบันฝ่าย

ผลิตเองยังคงมีปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากร รวมทั้งระบบขั้นตอนต่างๆ ของระบบราชการที่ยังเป็นอุปสรรคอยู่บ้าง

สำหรับงบประมาณสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ สถาบันฝ่ายผลิตมีงบประมาณสนับสนุนจำนวนหนึ่ง ระหว่าง 10,000-25,000 บาท ซึ่งอาจเพียงพอสำรับการทำวิจัยในบางสาขา เช่น เภสัชกรรมคลินิก เภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร แต่สาขาอื่นๆ จำเป็นต้องให้เงินวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาจากแหล่งทุน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และบริษัทเอกชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

นักเรียนทุนที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 122 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วง 26-40 ปี ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาระดับปริญญาโทในสถาบันฝ่ายผลิต เรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร และสาขาวิชาที่เรียนมากที่สุด ตามลำดับ คือ เภสัชอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเภสัชกรรม เภสัชกรรมคลินิก เภสัชเคมี และเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร สาขาวิชาที่มีระยะเวลาในการศึกษานานที่สุดคือ สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก เภสัชเคมี และเภสัชวิทยา ตามลำดับ

ที่พักอาศัยของนักเรียนทุนขณะกำลังศึกษาอยู่นั้น ส่วนใหญ่เป็นหอพัก แฟลต หรือคอนโดมิเนียม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเช่าประมาณ 2,500-5,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้นักเรียนทุนมีรายจ่ายด้านการศึกษาต่อเดือน1,000-3,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ 5,000-7,499 บาท นักเรียนทุน 81 คน หรือ ร้อยละ 66 แจ้งว่ามีปัญหาด้านการเงินในระหว่างศึกษา และทำให้ต้องทำงานพิเศษหรือขอความช่วยเหลือจากครอบครัว เป็นผลให้ส่วนหนึ่งขาดสมาธิและความตั้งใจในการเรียน ปัญหาด้านการเงินที่สำคัญ เกิดจากจำนวนเงินทุนที่ได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งด้านการเรียนและอื่นๆ รวมทั้งมีการเบิกจากที่ล่าช้า ต้องสำรองเงินออกไปก่อน ปัญหาด้านการเรียนที่สำคัญ คือ การสนับสนุนทุน เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการดำเนินการวิจัย และแหล่งค้นคว้าเอกสารและข้อมูล ส่วนปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นปัญหาน้อยมาก และพบว่าผู้ที่ประสบปัญหาการเงินจะมีระยะเวลาศึกษามากกว่านักเรียนทุนที่ไม่มีปัญหาการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถาบันต้นสังกัด ได้พยายามลดปัญหาเงินทุนที่ไม่เพียงพอโดยการบรรจุนักเรียนทุนเป็นข้าราชการ ซึ่งจะได้เงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการประจำระหว่างเรียนเพิ่มเติมกับเงินทุนที่ได้รับ ส่วนสถาบันฝ่ายผลิตมีการเปิดหลักสูตรในหลายสาขาวิชาเพิ่มขึ้นจากอดีต และมีความพร้อมในด้านอาจารย์ และเครื่องมือในหลายสาขาวิชา แต่ในอีกบางสาขาวิชายังต้องรอระยะเวลาที่อาจารย์กลับมาจากศึกษาเสียก่อน หรือเครื่องมือบางเครื่องต้องประสานกับหน่วยงานอื่น ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความเห็นว่านักเรียนทุนบางรายขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ มีผลให้นักเรียนทุนประสบปัญหาการเรียน และเห็นว่าต้นสังกัดควรมีวิธีการในการคัดเลือกผู้รับทุนที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 สภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์

เมื่อพิจารณาปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ ในด้านการเรียน ด้านการเงิน และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสังคม พบว่า นักเรียนทุนประสบกับปัญหาด้านการเงินมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการเรียน และด้านสังคม ตามลำดับ

ปัญหาด้านการเงิน

ผลการวิจัยพบว่า เกือบร้อยละ 70 ของนักเรียนทุนประสบปัญหาด้านการเงิน และส่งผลให้ต้องหางานพิเศษเพื่อหารายได้เสริม หรือพึ่งพาเงินจากครอบครัว ทั้งยังทำให้ก่อให้เกิดหนี้สินและจบการศึกษาช้ากว่ากำหนด ทั้งนี้พบว่าจำนวนทุนที่ได้รับเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง คือ ช่วง 2,730-6,020 บาทต่อเดือน ส่วนนักเรียนทุนที่เป็นข้าราชการได้รับอนุมัติให้ลาศึกษาต่อจะได้เงินเดือนประจำเพิ่มอีกจำนวนหนึ่ง และได้รับค่าหนังสือในอัตราเหมาจ่าย 10,000 บาทต่อปี หรือประมาณ 800 บาทต่อเดือน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่าย ประกอบด้วย ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าใช้จ่ายของกิจกรรมด้านการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีรายจ่ายดังกล่าวตามลำดับ คือ 2,500-5000 บาท, 1,000-2,000 บาท และ 5,000-7,499 บาท ดังแสดงในตารางที่ 14 หากนำค่ากลางของช่วงมารวมกันจะได้ค่าใช้จ่ายต่อเดือนประมาณ 11,500 บาท จะเห็นว่าจำนวนเงินทุนที่ได้โดยเฉพาะนักเรียนทุนที่เป็นบุคคลทั่วไปไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนทุนที่เรียนที่สถาบันฝ่ายผลิตส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งมีค่าครองชีพสูงสุดของประเทศ ซึ่งต้องแบกรับภาระด้านค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าเงินทุนได้รับ ต้นสังกัดบางแห่งบรรเทาปัญหาดังกล่าวโดยการบรรจุนักเรียนทุนเป็นข้าราชการและอนุมัติให้ลาศึกษาต่อ ซึ่งจะได้รับเงินเดือนประมาณ 7,000 บาท เพิ่มเติมจากเงินทุน ซึ่งสามารถลดปัญหาลงได้ระดับหนึ่ง

ปัญหาการเบิกจ่ายเงินทุน นับว่าเป็นปัญหาที่นักเรียนทุนได้ประเมินว่าเป็นปัญหาในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากระบบการเบิกจ่ายเงินทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ นั้น นักเรียนทุนต้องสำรองจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาไปก่อนแล้วจึงนำใบเสร็จรับเงินมาทำเรื่องเบิกเงินทุนที่สถาบันฝ่ายผลิต ส่วนค่าเบี้ยเลี้ยงรายเดือนอาจจะได้รับเป็นรายเดือนหรือรายภาคการศึกษา จากวิธีปฏิบัติดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนทุนบางรายต้องกู้ยืมเงินหรือพึ่งพาเงินจากครอบครัวมาจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาเสียก่อน และประเด็นเรื่องค่าธรรมเนียมการศึกษาหรือค่าลงทะเบียนเองก็เป็นปัญหาในระดับปานกลางถึงมาก สถาบันฝ่ายผลิตหลายแห่งในหลายหลักสูตรมีค่าธรรมเนียมการศึกษาค่อนข้างสูงและสูงกว่าจำนวนเงินทุนที่ได้รับเพียง 40,000 บาทต่อปี นอกจากนี้ยังขาดความชัดเจนของหน่วยงานหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานกับนักเรียนทุนในเรื่องการเงินและเรื่องอื่นๆ หลายครั้งที่มีปัญหา นักเรียนทุนต้องติดต่อไปยังทบวงมหาวิทยาลัยเอง

นักเรียนทุนบางท่านได้ให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจ คือ ควรมีการจัดปฐมนิเทศนักเรียนทุน UDC เพื่อให้ทราบระเบียบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติต่างๆ เพื่อนักเรียนทุนจะได้ทราบและเป็นแนวทางในระหว่างศึกษาและหลังสำเร็จการศึกษาได้

มีความเห็นที่น่าสนใจจากนักเรียนทุนบางท่านในเชิงตัดพ้อว่า "คนเรียนดี รักการสอน แต่ไม่มีทุนทรัพย์ จะทำอย่างไร หากระบบเบิกจ่ายเงินยังเป็นแบบเดิม และจำนวนเงินทุนที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในเมืองหลวง ขึ้นชื่อว่าเป็นนักเรียนทุนแต่ต้องมากู้หนี้ยืมสินเรียน"

นอกจากนี้เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระยะเวลาเรียนในระดับปริญญาโทของนักเรียนทุน พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาการเงินมีระยะเวลาในการเรียนมากกว่านักเรียนทุนที่ไม่มีปัญหาการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาการเงินที่เกิดจากจำนวนเงินทุนที่ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพและระบบการเบิกจ่ายเงินที่ล่าช้า เป็นผลให้นักเรียนทุนส่วนใหญ่มีประสบปัญหาด้านการเงินและส่งผลกระทบถึงการเรียนในที่สุด

ปัญหาด้านการเรียนและการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาด้านการเงินและเศรษฐกิจแล้ว พบว่าปัญหาด้านการเรียนและการวิจัยเป็นปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับสอง ปัญหาที่สำคัญของการเรียนและการทำวิจัยของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ คือ การสนับสนุนทุนในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งนักเรียนทุนจะได้รับบางส่วนจากคณะที่เป็นสถาบันฝ่ายผลิต อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000-25,000 บาท แต่พบว่าจำนวนเงินที่ดังกล่าวส่วนใหญ่จะไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการทำวิจัย สำหรับอาจารย์ที่มีทุนวิจัยก็จะเป็นแหล่งเงินสำหรับทำวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุนได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้นักเรียนทุนยังเห็นว่าส่วนใหญ่เครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำวิจัยยังไม่เพียงพอ บางรายต้องติดต่อเพื่อขอใช้เครื่องมือกับหน่วยงานอื่น

ประเด็นที่นักเรียนทุนให้ความสำคัญอีกเรื่อง คือ แหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสาร รวมทั้งการติดตามข่าวสารหรืองานวิจัยใหม่ สำหรับสถาบันฝ่ายผลิตหลายแห่ง ในมุมมองนักศึกษายังเห็นว่าแหล่งค้นคว้าข้อมูลยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา รวมทั้งยังขาดระบบที่รวบรวมข้อมูลการทำวิจัย โดยเฉพาะงานวิจัยในประเทศ ทำให้การค้นคว้าทำได้ช้าและข้อมูลที่ได้ไม่ค่อยเป็นปัจจุบัน

นอกจากนี้ จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในบางสาขาวิชา ยังไม่เพียงพอ รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานอื่นๆ ค่อนข้างมาก จึงมีเวลาจำกัดที่จะพบและให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาที่อยู่ในความดูแล

ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากผลการศึกษา นักเรียนทุนประสบปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยมาก โดยเรียงลำดับปัญหาของนักเรียนทุนจากมากไปน้อย คือ ปัญหากับอาจารย์ บุคคลอื่นในที่พัก และเพื่อนนักศึกษา ตามลำดับ ถึงแม้ว่าในภาพรวมนักเรียนทุนจะไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาค่อนข้างน้อยกับบุคคลต่างๆ ในระหว่างเรียน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม พบว่ามีนักเรียนทุนบางรายที่ประสบปัญหากับอาจารย์ โดยเฉพาะกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผลให้นักเรียนทุนประสบปัญหาการเรียนและจบการศึกษาช้ากว่ากำหนด ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้แสดงความเห็นว่าสาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจากความไม่พร้อมและวุฒิภาวะของนักศึกษาที่เป็นนักเรียนทุน และส่วนหนึ่งเป็นปัญหาจากการไปทำงานพิเศษหารายได้เพิ่มเติมเพื่อลดปัญหาด้านการเงิน ทำให้ความตั้งใจในการเรียนลดน้อยลง จึงเกิดปัญหากับอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 **โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์**

จากผลการศึกษา ทั้งในด้านของนักเรียนทุน และด้านอื่น คือ สถาบันฝ่ายผลิต ต้นสังกัด และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พบว่า ในส่วนของสถาบันฝ่ายผลิต หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ยังอยู่ในสถาบันฝ่ายผลิตที่อยู่ส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานคร และส่วนใหญ่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ในบางสาขาวิชาอาจาย์อาจจะยังมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก และมีเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการทำวิจัยบางส่วนที่ยังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยการประสานกับหน่วยงานอื่น โดยส่วนใหญ่เป็นการติดต่อเป็นการส่วนตัวของอาจารย์ที่ปรึกษา

ในแง่ของนักเรียนทุน ส่วนใหญ่นักเรียนทุนเป็นผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา ขาดประสบการณ์ในการทำงานและดำเนินชีวิต โดยมีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุน 3 อันดับแรก คือ โอกาสในการทำงานวิจัย ความก้าวหน้า และความชอบในลักษณะงานของการเป็นอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการทำงานโครงการพัฒนาเภสัชกรทบวงมหาวิทยาลัย ที่พบว่าปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกที่ตัดสินใจเป็นอาจารย์ คือ ความชอบในงานและโอกาสในการทำงานวิจัย (คณะอนุกรรมการทำงานโครงการพัฒนาเภสัชกรทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

เมื่อพิจารณาระยะเวลาที่นักเรียนทุนใช้ศึกษาในระดับปริญญาโทในทุกสาขาเป็นเวลา 2.76 ปี และสาขาวิชาที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาสูงสุด คือ สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก ใช้เวลาถึง 3.19 ปี ส่วนสาขาวิชาชีวเคมี ใช้ระยะเวลาเรียนน้อยที่สุด คือ 2.13 ปี จะเห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษามากกว่าระยะเวลาของทุนระดับปริญญาโท คือ ภายใน 2 ปี ซึ่งการจบช้ากว่าที่กำหนดในหลักสูตร เกิดจากปัญหาในหลายสาเหตุดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

3. ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์ คำถามหลายประเภททั้งแบบปลายเปิดและปลายปิดถูกนำมาใช้ ในส่วนของคำถามปลายปิดที่ให้ระบุขนาดของปัญหา ในหลายประเด็นอาจเกิดปัญหาอคติ (Bias) เช่น การตอบตามความต้องการของสังคม (Social desirability bias) หรือการตอบแบบเป็นกลาง (Central tendency effect) ซึ่งอาจจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล และอาจมีประเด็นคำถามอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุในแบบสอบถามที่อาจขาดหายไป ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้ตอบสามารถแสดงความเห็นได้อย่างอิสระ แต่ปัญหาที่พบ คือ มากกว่าครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ระบุหรือให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนั้น ความคิดเห็นที่ได้จากคำถามปลายเปิดจึงเป็นข้อมูลเพียงบางส่วนที่ได้จากนักเรียนทุน

4. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปัญหาที่สำคัญคือเรื่องการเงิน แนวทางในการแก้ไขปัญหาควรแก้ในเรื่องของการเงินก่อน ดังนี้

4.1 ทบวงมหาวิทยาลัยหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในปัจจุบันควรพิจารณาถึงจำนวนเงินทุนที่นักเรียนทุนได้รับ ให้มีความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพในปัจจุบัน โดยเพิ่มในส่วนของค่าธรรมเนียมการศึกษา ซึ่งพบว่าจำนวน 40,000 บาทต่อปีนั้นน้อยเกินไป เนื่องจากค่าธรรมเนียมการศึกษาในสายเภสัชศาสตร์ได้ปรับตัวสูงขึ้น และควรเพิ่มเบี้ยเลี้ยงประจำเดือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4.2 ระบบในการเบิกจ่ายเงินควรมีความชัดเจน และที่สำคัญการที่นักเรียนทุนต้องสำรองจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไปก่อนแล้วค่อยนำหลักฐานมาเบิกจ่ายในภายหลังนั้นเป็นปัญหากับนักเรียนทุนเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรจัดระบบที่นักเรียนทุนสามารถเรียนไปก่อนได้และทำการชำระค่าธรรมเนียมภายหลังจากได้รับเงินทุนเรียบร้อยแล้ว หรือจัดให้สถาบันฝ่ายผลิตดำเนินการเบิกจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาของนักเรียนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาหรือสถาบันต้นสังกัดได้โดยตรง

4.3 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดให้มีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบประสานงานกับนักเรียนทุน เพื่อเป็นแหล่งให้ข้อมูลและช่วยเหลือนักเรียนทุนเมื่อประสบปัญหา อาจจะในลักษณะที่คล้ายกับหน่วยประสานงานของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่มีหน้าที่ประสานและช่วยเหลือนักเรียนทุนรัฐบาลที่ศึกษาต่อในต่างประเทศ และควรจัดการปฐมนิเทศนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ เพื่อให้นักเรียนทุนได้ทราบรายละเอียด และขั้นตอนวิธีการปฏิบัติต่างๆ

4.4 หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีระบบในการคัดเลือกผู้รับทุนที่ควรเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ และจะเป็นการดีที่ได้ผู้รับทุนที่มีประสบการณ์ ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดปัญหาการเรียนและด้านอื่นๆ ของนักเรียนทุนในระหว่างการศึกษา

4.5 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หากเป็นไปได้ควรพิจารณาถึงการสนับสนุนทุนบางส่วนสำหรับการทำวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ของนักเรียนทุน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนทุนบางรายต้องมีการใช้เงินของตนเองในการทำวิจัยเพิ่มเติมจากที่ได้รับจากสถาบันฝ่ายผลิตหรืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.6 สถาบันฝ่ายผลิตควรมีการเพิ่มเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการทำวิจัย และควรตกลงทำความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เพื่อร่วมทำวิจัยและใช้ทรัพยากรร่วมกัน และควรจัดให้มีแหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสารที่มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการทำงานโครงการพัฒนาเภสัชกรทบวงมหาวิทยาลัย. แนวทางการพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2534.

ทบวงมหาวิทยาลัย. โครงการพัฒนาอาจารย์สาขาวิชาเภสัชศาสตร์. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2535.

ทบวงมหาวิทยาลัย. ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532.

ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ ทบวงมหาวิทยาลัย. การติดตามผลการบริหารโครงการพัฒนาอาจารย์ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ (ปี 2536-2540). สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2541.

ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ ทบวงมหาวิยาลัย. หลักเกณฑ์รายละเอียดโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2544.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

รายนามผู้บริหารสถาบันต้นสังกัด สถาบันฝ่ายผลิต และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนิพนธ์ ภุมมางกูร
   คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุมนต์ สกลไชย
   คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. รองศาสตราจารย์ ดร. บังอร ศรีพานิชกุลชัย
   คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. พันตำรวจโท ดร. นภดล ทองนพเนื้อ
   คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ศาสตราจารย์ ดร. อำพล ไมตรีเวช
   คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รองศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ สุขวานิชย์ศิลป์
   คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
7. รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศรี ภุมมางกูร
   คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
8. รองศาสตราจารย์ ดร. เพชรัตน์ พงษ์เจริญสุข
   คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร. นิจศิริ เรืองรังษี
   คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโย ชัยชาญทิพยุทธ
    คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 2

แบบสอบถาม
โครงการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ (UDC)
สาขาเภสัชศาสตร์

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ (UDC) สาขาเภสัชศาสตร์ โดยคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นผู้รับผิดชอบงานวิจัยนี้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ สาขาเภสัชศาสตร์ จากทุกสถาบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ และวางแผนและพัฒนานักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ (UDC) สาขาเภสัชศาสตร์

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากท่านในฐานะที่เป็นผู้ได้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ ของทบวงมหาวิทยาลัย โดยข้อมูลที่ได้รับใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยและนำเสนอผลวิจัยโดยภาพรวม จึงขอให้ท่านตอบคำถามให้ตรงกับความเป็นจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่อเสนอทบวงมหาวิทยาลัยในการพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์ ต่อไป

คณะผู้วิจัย

<u>คำชี้แจง</u> **โปรดทำเครื่องหมายลงในหน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน**

<u>ตอนที่ 1</u> **ข้อมูลทั่วไป**

1. เพศ

   ( ) ชาย ( ) หญิง

2. สถานภาพปัจจุบัน

   ( ) อาจารย์

   ( ) นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก ตามโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์

   ( ) นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก โดยทุนรัฐบาลสำหรับศึกษาในต่างประเทศ

   ( ) นิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก โดยทุนอื่นๆ ระบุ .....

   ( ) อื่นๆ ระบุ .....

3. อายุ

   ( ) 21-25 ปี

   ( ) 26-30 ปี

   ( ) 31-40 ปี

   ( ) 40 ปีขึ้นไป

4. สถานที่ทำงานปัจจุบัน (สำหรับผู้เป็นอาจารย์)
   หรือหน่วยต้นสังกัด (สำหรับผู้เป็นนิสิตนักศึกษาปริญญาโท-เอก)
   ได้แก่ .....

5. สถาบันที่ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ .....

6. ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ .....
   (เช่น ปีการศึกษา 2535 คือ ผู้จบการศึกษาช่วงมีนาคม 2536)

7. ปีการศึกษาที่รับทุน UDC พ.ศ. .....

8. วุฒิการศึกษาสูงสุด (กรณีที่ปัจจุบันไม่ได้อยู่ระหว่างศึกษา / หรืออยู่ระหว่างศึกษาระดับสูงสุด)

   ( ) ปริญญาโท (ตอบคำถามเฉพาะข้อ 9)

   ( ) ปริญญาเอก (ตอบคำถามข้อ 9 และ 10)

9. ข้อมูลการศึกษาระดับปริญญาโท

9.1 ระดับการศึกษาปริญญาโท

( ) สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา .....

( ) อยู่ระหว่างการศึกษา ปีการศึกษาแรกเข้า .....

( ) ไม่จบการศึกษา

( ) อื่นๆ .....

9.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา (สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาและผู้ที่ไม่จบการศึกษา) .....ปี

9.3 ปีที่กำลังศึกษา (สำหรับผู้ที่ระหว่างศึกษา) ปีที่ ..... (เช่น ปีที่ 1, 2, 3)

9.4 สถาบันระดับปริญญาโท ได้แก่ .....

9.5 สาขาวิชาระดับปริญญาโท ได้แก่ .....

10. ข้อมูลการศึกษาระดับปริญญาเอก

10.1 ระดับการศึกษาปริญญาเอก

( ) สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา .....

( ) อยู่ระหว่างการศึกษา ปีการศึกษาแรกเข้า .....

( ) ไม่จบการศึกษา

( ) อื่นๆ .....

10.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา (สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาและผู้ที่ไม่จบการศึกษา) .....ปี

10.3 ปีที่กำลังศึกษา (สำหรับผู้ที่ระหว่างศึกษา) ปีที่ ..... (เช่น ปีที่ 1, 2, 3)

10.4 สถาบันระดับปริญญาเอก ได้แก่ .....

10.5 สาขาวิชาระดับปริญญาเอก ได้แก่ .....

11. ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจรับทุน (โปรดเรียงลำดับปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดอันดับที่ 1 ถึงอันดับที่ 5)

..... มีโอกาสทำงานวิจัยและค้นคว้าเรื่องที่สนใจ

..... มีความมั่นคง

..... มีความก้าวหน้า

..... มีโอกาสหารายได้พิเศษ

..... มีเงินเดือนประจำ

..... มีสวัสดิการให้ตนเอง บิดา มารดา และบุตร

..... มีเวลาว่างมาก

..... มีเกียรติ

..... อิทธิพลจากครอบครัว

..... มีความชอบลักษณะงานการเป็นอาจารย์

..... มีโอกาสใกล้ชิดนักศึกษา ทำให้ชีวิตมีรสชาติอยู่เสมอและไม่แก่เร็ว

..... ไม่อยากใช้ทุนในส่วนราชการอื่น เช่น โรงพยาบาลชุมชน

..... หาประสบการณ์

..... มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

..... อื่นๆ .....

<u>ตอนที่ 2</u> **สภาพปัญหานักเรียนทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์**

โปรดคำเครื่องหมาย / ในช่องว่า (ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาในระดับน้อย ปานกลาง หรือมาก) ตามความคิดเห็นท่านต่อสภาพปัญหาด้านต่างๆ ระหว่างรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ และในกรณีที่ท่านเห็นว่ารายการใดเป็นปัญหามาก โปรดระบุรายละเอียดและข้อเสนอแนะ

1. การเรียน / การวิจัย

	ไม่เป็นปัญหา	ปัญหาน้อย	ปัญหาปานกลาง	ปัญหามาก
ความชัดเจนของหลักสูตร	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ความสอดคล้องของรายวิชาที่เรียนกับหลักสูตร	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
รูปแบบการเรียนการสอน	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
บรรยากาศในการเรียนการสอน	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
สภาพแวดล้อมของสถาบันที่เรียน	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
การใช้ภาษาสากล เช่น ภาษาอังกฤษ	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
จำนวนอาจารย์ที่สอน	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
หัวข้อวิทยานิพนธ์	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
เครื่องมือ/วัสดุ/อุปกรณ์ในการทำวิจัย	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
การสนับสนุนทุนในการทำวิจัย	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
แหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสาร	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
การติดตามข้อมูลข่าวสารหรืองานวิจัยใหม่	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
อื่นๆ (โปรดระบุ)				
ก.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ข.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ค.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

รายละเอียดปัญหาและข้อเสนอแนะ

---

2. การเงิน / เศรษฐกิจ

2.1 ท่านมีปัญหาด้รการเงินระหว่างการศึกษาหรือไม่

( ) ไม่มี ( ) มี

ถ้าท่าน **มีปัญหาด้านการเงิน** ส่งผลต่อท่านอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) ต้องหางานพิเศษเพื่อหารายได้เสริม

( ) จบการศึกษาช้ากว่ากำหนด

( ) ขาดสมาธิและความตั้งใจในการศึกษา

( ) ต้องพึ่งพาด้านการเงินจากครอบครัว

( ) ก่อให้เกิดหนี้สิน

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2.2 ท่านคิดว่าสิ่งต่างๆ ดังข้างล่างนี้เป็นปัญหาของทุน UDC หรือไม่

	ไม่เป็นปัญหา	ปัญหาน้อย	ปัญหาปานกลาง	ปัญหามาก
จำนวนเงินทุน UDC ที่ได้รับกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ระหว่างการศึกษา	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
การเบิก-จ่ายเงินทุน UDC	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ความชัดเจนของหน่วยประสานงาน UDC	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ค่าลงทะเบียน	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
อื่นๆ (โปรดระบุ)				
ก.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ข.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ค.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

รายละเอียดปัญหาและข้อเสนอแนะ

---

3. สังคม / ชุมชน

ท่านคิดว่าท่านมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ หรือไม่

	ไม่เป็นปัญหา	ปัญหาน้อย	ปัญหาปานกลาง	ปัญหามาก
ความสัมพันธ์กับอาจารย์	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักศึกษา	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในที่พักอาศัย	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
อื่นๆ (โปรดระบุ)				
ก.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ข.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
ค.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

รายละเอียดปัญหาและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 **ข้อมูลด้านการเงินและที่พักระหว่างการศึกษา**

1. ในระหว่างการศึกษาท่านพำนักอยู่ที่ใด
   ( ) บ้านตนเอง / ญาติ
   ( ) บ้านเช่า
   ( ) หอพัก/แฟลต/คอนโดมิเนียม
   ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2. ค่าเช่าที่พักอาศัยต่อเดือน
   ( ) ไม่มีค่าใช้จ่าย
   ( ) ต่ำกว่า 2,500 บาท
   ( ) 2,500 - 5,000 บาท
   ( ) มากกว่า 5,000 บาท

3. ค่าใช้จ่ายของกิจกรรมด้านการศึกษาต่อเดือน (ค่าหนังสือ/ค่าถ่ายสำเนาเอกสาร/อุปกรณ์การศึกษา)
   ( ) ต่ำกว่า 1,000 บาท
   ( ) 1,000 - 2,000 บาท
   ( ) 2,001 - 3,000 บาท
   ( ) มากกว่า 3,000 บาท

4. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ต่อเดือน (ไม่รวมค่าที่พักและค่าใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมในการศึกษา)
   ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท
   ( ) 5,000 - 7,499 บาท
   ( ) 7,500 - 9,999 บาท
   ( ) 10,000 - 12,499 บาท
   ( ) 12,500 บาท หรือ มากกว่า

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาตอบแบบสอบถามนี้จนเสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัย

1. นายศักดิ์สิทธิ์ ศรีภา (สัดส่วนงานวิจัย 60%)
   กลุ่มวิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
   อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ภัทรเบญจพล (สัดส่วนงานวิจัย 20%)
   กลุ่มวิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
   อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิธิมา สุทธิพันธ์ (สัดส่วนงานวิจัย 20%)
   กลุ่มวิชาเภสัชเคมีและเทคโนโลยีเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
   อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190